

NTO

NORSK TEATER- OG ORKESTERFORENING

REVIDERT NASJONALBUDSJETT 2023

INNSPILL

Til: Kultur- og likestillingsdepartementet

Dato: 16.02.2023

Nedenfor følger Norsk teater- og orkesterforenings (NTOs) innspill til revidert nasjonalbudsjett 2023.

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. Foreningen representerer en omfattende infrastruktur av forskjelligartede virksomheter. NTOs [51 medlemmer](#) består av programmerende og produserende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor, samt andre virksomheter med annen særlig tilknytning til bransjen.

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Marta Færevaa Hjelle
styreleder

Morten Gjelten
direktør

Vi anmoder om at musikk- og scenekunstinstitusjonenes økonomiske rammevilkår opprettholdes gjennom full kompensasjon for forventet lønns- og prisvekst, basert på justerte og realistiske prognoser i revidert nasjonalbudsjett.

En forutsigbar rammetilskuddskontrakt, med årlig lønns- og priskompensasjon, vil over tid sette institusjonene i stand til selv å bære uforutsette svingninger i kostnader og egeninntekter uten tilleggsbevilgninger.

Etter åtte år med akkumulerte realkutt er derimot bristepunktet nådd. Risikoevnen og den kunstneriske utviklingen svekkes, så vel som tilgjengeligheten sammen med kvaliteten og bredden i tilbudet til publikum. Produksjoner kuttet, og det blir færre spillesteder i distriktene. Innstramningene rammer utviklingen av kunstnerskap og talenter, og fører til færre oppdrag for frilansere og mindre samarbeid med frittstående kompanier og andre aktører. Enkelte institusjoner har også måttet gå til det skrittet å nedbemanne.

I en krevende målbalanse fører institusjonenes forsøk på å motvirke disse skadevirkningene av reduserte offentlig bevilgninger også til et press på billettprisene – stikk i strid med egne ambisjoner og politiske oppfordringer om å holde brukerbetalingen nede og senke tersklene for deltakelse.

Reell kompensasjon for lønns- og prisvekst

Det er gledelig at regjeringen har varslet at det i revidert nasjonalbudsjett vil fremmes forslag for Stortinget om en [pris- og lønnsjustering av statsbudsjettet](#) som veier opp for den ekstraordinære kostnadsveksten i år.

Vi legger til grunn at denne justeringen selvsagt også omfatter bevilgningene til musikk- og scenekunstinstitusjonene, og at det innebærer en reell kompensasjon for forventet lønns- prisvekst basert på oppdaterte anslag slik at disse institusjonenes økonomiske rammer faktisk opprettholdes i 2023.

Ved fremleggelsen av statsbudsjettet og under Stortingets budsjettbehandling ble det hevdet – og dermed lagt til grunn – at disse institusjonenes økonomiske rammer var opprettholdt som en følge av at ABE-reformen er avviklet.

Det er viktig å gjøre oppmerksom på at dette premisset for stortingsbehandlingen ikke var riktig. Basert på regjeringens daværende prognoser, ble musikk- og scenekunstinstitusjonenes økonomiske rammer i realiteten redusert med én prosent i vedtatt budsjett for 2023.

Selv om regjeringens beskjedne prognoser for forventet lønns- og prisvekst i [Prop. 1 S Gul bok \(2022-2023\)](#) hadde holdt, ville altså musikk- og scenekunstinstitusjonenes økonomiske rammer *likevel ikke* vært opprettholdt.

I revidert nasjonalbudsjett må altså dette realkuttet i vedtatt budsjett tas med i pris- og lønnsjusteringen av tilskuddet til musikk- og scenekunstinstitusjonene, slik at rammene faktisk opprettholdes i tråd med regjeringens uttalte intensjon.

Rammetilskuddskontrakt fremfor tilleggsbevilgninger

Gjennom åtte år har ABE-reformen per 2022 svekket denne nasjonale infrastrukturen for produksjon og formidling av musikk og scenekunst med over 115 millioner kroner. I en allerede svært presset økonomisk situasjon rammes musikk- og scenekunstinstitusjonene hardt av generell kostnadsvekst sammen med ekstraordinært høye strømpriser, men også og økte transportutgifter mm som går særlig utover de turnerende virksomhetene.

Samtidig er institusjonene preget av pandemiens ettervirkninger som, sammen med svekket privatøkonomi og kjøpekraft, skaper stor uvisshet om egeninntektene og innsnevrer det kunstneriske handlingsrommet og risikoevnen ytterligere.

Gitt at rammetilskuddskontrakten følges og musikk- og scenekunstinstitusjonene dermed kompenseres årlig for forventet lønns- og prisvekst, vil disse institusjonene som hovedregel være i stand til å bære slike uforutsette svingninger i kostnader og egeninntekter uten tilleggsbevilgninger.

Vi ser frem til at en reell kompensasjon i revidert nasjonalbudsjett vil være det første steget i en slik gjenoppbygging av institusjonsøkonomien. Dette i tråd med regjeringens ambisjoner om å sikre institusjonene som en del av Kulturløftets skrittvisse opptrapping av kulturbudsjettet til én prosent av statsbudsjettet.

Foringet publikumstilbud og nedbygging av kompetanse

De akkumulerte realkuttene svekker institusjonenes måloppnåelse og går direkte utover tilbudet til publikum. Risikoevnen og den kunstneriske utviklingen svekkes, så vel som tilgjengeligheten sammen med kvaliteten og bredden i tilbudet til publikum.

Innstrammingene fører til færre produksjoner, redusert forestillings- og konsertformat og skrinlegging av nysatsinger og samarbeidsprosjekter. Mulighetene for å ta kunstneriske risiko svekkes, og mangfoldet og kvaliteten i tilbudet forringes. Turnerende virksomheter reduserer aktiviteten og antall spillesteder slik at tilbudet i distriktene blir mindre.

I tillegg svekkes musikk- og scenekunstinstitusjonene som vitaliserende faglige kompetansemiljø for det øvrige stedlige kulturlivet.

Motsatt effekt

Samtidig har kuttene motsatt effekt av det regjeringen ønsker å bidra til gjennom de generelle innstrammingene; sikre sysselsetting og trygghet for arbeidsplasser og hindre inflasjon. I vår sektor fører innstrammingene derimot til færre arbeidsplasser og oppdrag for frilansere og et press på billettprisene.

Færre oppdrag til frilansere og utrygge arbeidsplasser

Musikk- og scenekunstinstitusjonene er arbeidsintensive virksomheter hvor økonomien i all hovedsak går direkte til kunstnerisk produksjon og dermed til å lønne kunstnere og annet fagpersonale. Over 80 prosent av disse institusjonenes lønnskostnader går til funksjoner som er direkte knyttet til og helt nødvendig for den kunstneriske produksjonen. I et normalår før pandemien ble det kanalisert over en milliard kroner i lønn, honorar og vederlag til kunstnere, hvorav over 40 prosent til frilansere/kunstnere på tidsavgrenset engasjement.

Effekten av strammere økonomiske rammer er dermed færre sysselsatte og involverte i den kunstneriske produksjonen. Stikk i strid med regjeringens overordnede mål om å sikre sysselsetting og trygghet for arbeidsplasser, får svekkede produksjonsbudsjetter merkbare konsekvenser for institusjonenes muligheter til å engasjere kunstnere. Utviklingen rammer altså kunstnerne og særlig frilanseren direkte. Det blir stadig færre oppdrag å hente for både musikere, skuespillere, regissører, scenografer og andre kunstnere.

Bristepunktet

Vi har nå kommet dit at innstrammingene også fører til at enkelte institusjoner ser seg nødt til å nedbemanne fast ansatte for å sikre driften. Kilden teater og konserthus er den første institusjonen som må gå til dette skrittet, og som har startet prosessen med å nedbemanne mellom 10 og 15 ansatte, uten at det er mulig å skjerme kunstnerisk ansatte.

Dette kommer på ingen måte som en overraskelse på NTO som i flere år har advarte mot konsekvensene av de årlige akkumulerte realkuttene. Slik vi tidligere har påpekt, er det ikke slik at innstrammingene nødvendigvis gir synlige eller tellbare utslag i sysselsetting og aktivitet på kort sikt. Institusjonene anstrenger seg i det lengste for å kamuflere skaden og tøyser strikken langt gjennom tilpasninger i programlegging og ressursbruk.

Det vi nå erfarer er at strikken for mange ryker, eller at de er på bristepunktet og dermed må ty til enda mer drastiske innsparingstiltak.

Press på billettprisene

Innstramningene legger også et press på billettprisene som lett kommer i konflikt med tilgjengelighetsmålet.

I tråd med egne ambisjoner om å senke tersklene for deltakelse, oppfordres institusjonene til å holde brukerbetalingen nede. Dette er en krevende oppfordring når den kommer sammen med reduserte bevilgninger og er ledsaget av en forutsetning om at institusjonene skal arbeide for å utvikle andre inntektskilder enn det offentlige tilskuddet.

Publikumsinntekter utgjør den største andelen av musikk- og scenekunstinstitusjonenes egeninntekter. Utover dette finnes det få private inntektskilder som er tilgjengelig for institusjonene, og det er særlig krevende å finne alternative private midler til selve kjernevirksomheten. Det er også ressurskrevende å fremskaffe gaver og sponsormidler i allerede underadministrerte institusjoner, og ofte kan resultatene av arbeidet være marginale i forhold til innsatsen.

I en krevende målbalanse blir dermed de institusjonene som er mest avhengige av publikumsinntekter stilt overfor følgende dilemma; øke billettprisene, for slik å kompensere for reduserte offentlige bevilgninger, eller kutte ned på antallet involverte i den kunstneriske produksjonen og la skadevirkningene ramme den kunstneriske utviklingen, risikoevnen og tilbudet til publikum.